

**PROGRAM
WYCHOWAWCZO-
PROFILAKTYCZNY**

**PAŃSTWOWE LICEUM SZTUK
PLASTYCZNYCH
IM. BERNARDA MORANDO**

ROK SZKOLNY 2023/2024

SPIS TREŚCI

CZ. 1

1. PODSTAWA PRAWNA.....	3
2. WSTĘP.....	4
3. MISJA SZKOŁY.....	5
4. WIZJA ABSOLWENTA.....	6
5. CELE PROGRAMU	7
6. STRUKURA ODDZIAŁYWAŃ WYCHOWAWCZYCH.....	8

CZ. 2

PLAN WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNY NA ROK SZKOLNY 2022/2023	13
1. PRIORYTETY WYCHOWAWCZO PROFILAKTYCZNE CENTRUM EDUKACJI ARTYSTYCZNEJ NA ROK SZKOLNY 2022/2023	13
2. DIAGNOZA AKTUALNYCH POTRZEB I ZAGROŻEŃ SZKOŁY	13
3. CELE PROGRAMU	13
4. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ	14
5. PLAN EWALUACJI PROGRAMU WYCHOWAWCZO - POFILAKTYCZNEGO.....	20
6. ZAŁĄCZNIK - PROCEDURY POSTĘPOWANIA W SYTUACJACH ZAGROŻEŃ W PAŃSTWOWYM LICEUM SZTUK PLASTYCZNYCH IM. BERNARDA MORANDO ...	22

1. PODSTAWA PRAWNA

- ✓ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997r. (Dz.U. z 1997 r. nr 78, poz. 483 ze zm.).
- ✓ Konwencja o Prawach Dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z 20 listopada 1989 r. (Dz.U. z 1991 r. nr 120, poz. 526).
- ✓ Ustawa z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r. poz. 2215 ze zm.).
- ✓ Ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 1327 ze zm.).
- ✓ Ustawa z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082).
- ✓ Ustawa z 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 487 ze zm.).
- ✓ Ustawa z 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jedn. Dz. U. z 2019 r. poz. 852 ze zm.).
- ✓ Ustawa z 9 listopada 1995r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (tekst jedn. Dz. U. z 2018 r. poz. 1446 ze zm.).
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz.U. z 2020 r. poz. 1449)
- ✓ Podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2023/2024.
- ✓ Priorytety Centrum Edukacji Artystycznej na rok szkolny 2023/2024.
- ✓ Statut Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych im. Bernarda Morando w Zamościu.

2. WSTĘP

Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych im. Bernarda Morando w Zamościu jest szkołą, która stwarza możliwości rozwoju uczniom, gwarantując skuteczność uczenia się każdego z nich i zdobycie wykształcenia, zarówno na płaszczyźnie ogólnej, jak i artystycznej, na poziomie umożliwiającym podjęcie studiów wyższych na wybranej uczelni. Szkoła realizuje zadania opiekuńcze, wychowawcze i dydaktyczne uwzględniając poziom rozwoju psychofizycznego ucznia i jego sytuację rodzinną. Wychowanie we wszystkich obszarach działania szkoły jest nierozzerwalnie związane z kształceniem i prowadzone jest we współpracy z rodziną oraz środowiskiem.

Szkolny program wychowawczo-profilaktyczny realizowany w Państwowym Liceum Sztuk Plastycznych im. Bernarda Morando opiera się na hierarchii wartości przyjętej przez Radę Pedagogiczną, Radę Rodziców i Samorząd Uczniowski, wynikającej z przyjętej w szkole koncepcji pracy. Treści szkolnego programu wychowawczo-profilaktycznego są spójne ze statutem szkoły i wewnątrzszkolnym systemem oceniania.

Program wychowawczo-profilaktyczny został opracowany na podstawie diagnozy potrzeb i problemów występujących w środowisku szkolnym, z uwzględnieniem:

- ✓ wyników ewaluacji (wewnętrznej, zewnętrznej),
- ✓ wyników nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora,
- ✓ wniosków i analiz (wnioski z pracy zespołów zadaniowych, zespołów przedmiotowych, zespołów wychowawczych itp.),
- ✓ innych dokumentów i spostrzeżeń ważnych dla szkoły (koncepcja funkcjonowania i rozwoju szkoły opracowana przez dyrektora, uwagi, spostrzeżenia, wnioski nauczycieli, uczniów, rodziców).
- ✓ ankieta diagnozująca potrzeby rodziców
- ✓ ankieta diagnozująca potrzeby uczniów

Głównym celem realizacji szkolnego programu wychowawczo-profilaktycznego jest wspieranie dzieci i młodzieży w rozwoju oraz zapobieganie zachowaniom

problemowym, ryzykownym. Ważnym elementem realizacji programu wychowawczo-profilaktycznego jest kultywowanie tradycji i ceremoniału szkoły. Podstawowe zasady realizacji szkolnego programu wychowawczo- profilaktycznego obejmują:

- ✓ powszechną znajomość założeń programu – przez uczniów, rodziców wszystkich pracowników szkoły,
- ✓ zaangażowanie wszystkich podmiotów szkolnej społeczności i współpracę w realizacji zadań określonych w programie,
- ✓ respektowanie praw wszystkich członków szkolnej społeczności oraz kompetencji organów szkoły (dyrektor, rada rodziców, samorząd uczniowski),
- ✓ współdziałanie ze środowiskiem zewnętrznym szkoły,
- ✓ współodpowiedzialność za efekty realizacji programu.

3. MISJA SZKOŁY

Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych im. Bernarda Morando w Zamościu to placówka oferująca możliwość realizacji ambicji, uzdolnień i planów młodzieży. Akcentujemy wartość dorobku kultury i sztuki w kontekście aktualnej rzeczywistości. Kształcimy świadomych twórców i odbiorców sztuki, aktywistów lokalnych oraz tolerancyjnych i świadomych Polaków i Europejczyków. Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych to szkoła przygotowująca swoich uczniów do podjęcia studiów, aktywności zawodowej, a także do twórczego uczestniczenia w życiu artystycznym i społecznym. Dzięki panującej tu twórczej atmosferze nauczyciele, rodzice i uczniowie realizują wspólne cele. Szkoła pragnie wyposażyć ucznia w kompetencje niezbędne do funkcjonowania w zmieniającym się świecie, wyrażania w różnych formach swojego talentu. Szkoła kształtuje postawy tolerancyjne, dba o wartości moralne.

Wychowanie w Państwowym Liceum Sztuk Plastycznych im. Bernarda Morando stanowi integralną całość z nauczaniem i jest zasadniczym zadaniem szkoły i wszystkich jej pracowników. W wychowaniu szkoła za podstawę przyjmuje uniwersalne zasady etyki, respektując chrześcijański system wartości i godność osoby ludzkiej. Wszyscy nauczyciele wychowują własnym przykładem, pomagając uczniom w ich rozwoju. W celu budowania

postawy prozdrowotnej i zdrowego stylu życia szkoła ściśle współpracuje z rodzicami lub opiekunami uczniów. Działalność wychowawcza w szkole obejmuje:

- ✓ kształtowanie hierarchii systemu wartości, w którym zdrowie należy do jednych z najważniejszych wartości w życiu,
- ✓ wzmacnianie wśród uczniów i wychowanków więzi ze szkołą lub placówką oraz społecznością lokalną,
- ✓ kształtowanie przyjaznego klimatu w szkole, budowanie prawidłowych relacji rówieśniczych oraz relacji uczniów i nauczycieli,
- ✓ doskonalenie umiejętności nauczycieli i wychowawców w zakresie budowania podmiotowych relacji z uczniami oraz ich rodzicami lub opiekunami oraz warsztatowej pracy z grupą uczniów,
- ✓ wzmacnianie kompetencji wychowawczych nauczycieli i wychowawców oraz rodziców lub opiekunów.

Szczególną rolę w procesie wychowania odgrywa wychowawca klasy, który:

- ✓ przekazuje ogólnoludzkie wartości oraz wzorce postępowania,
- ✓ pomaga w budowaniu własnych poglądów i przekonań,
- ✓ wspiera w procesie dydaktycznym,
- ✓ zachęca do pracy i samokontroli,
- ✓ pomaga w rozwiązywaniu wszelkich trudności.

4. WIZJA ABSOLWENTA

Dążeniem Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych im. Bernarda Morando jest przygotowanie uczniów do efektywnego funkcjonowania w życiu społecznym oraz podejmowania samodzielnych decyzji w poczuciu odpowiedzialności za własny rozwój. Uczeń kończący szkołę, posiada następujące cechy:

- ✓ kieruje się w codziennym życiu zasadami etyki i moralności,

- ✓ zna i stosuje zasady dobrych obyczajów i kultury bycia,
- ✓ szanuje siebie i innych, jest odpowiedzialny za siebie i innych,
- ✓ jest wszechstronnie przygotowany do dalszego kształcenia lub do pracy zawodowej,
- ✓ jest dojrzały, asertywny, pozytywnie myślący,
- ✓ integruje się z rówieśnikami i prawidłowo funkcjonuje w zespole,
- ✓ umie pełnić role społecznych i potrafi sprostać wyzwaniom współczesnego świata,
- ✓ wolny od wpływów i zagrożeń patologicznych,
- ✓ znający normy zachowań i zasad życia w społeczeństwie
- ✓ zna historię i kulturę własnego narodu i regionu oraz tradycje szkoły,
- ✓ przestrzega zasad bezpieczeństwa i higieny życia, a także ochrony przed chorobami zakaźnymi,
- ✓ szanuje potrzeby innych i jest chętny do niesienia pomocy,
- ✓ tworzy sztukę i potrafi ją zinterpretować,
- ✓ jest kreatywny, wrażliwy na piękno,
- ✓ jest aktywny i twórczy, rozwija swoje pasje i zainteresowania, które pomagają mu w wyborach życiowych,
- ✓ jest ambitny, kreatywny, odważny, samodzielny,

5. CELE PROGRAMU

Koncepcja programu wychowawczo - profilaktycznego funkcjonuje w następujących sferach:

- ✓ sfera intelektualna
- ✓ sfera społeczna
- ✓ sfera psychiczna
- ✓ sfera fizyczna
- ✓ sfera duchowa

W ramach tych obszarów zostały określone cele szczegółowe:

- ✓ Zapewnienie uczniom możliwości zdobycia wiedzy i umiejętności niezbędnych do uzyskania świadectwa dojrzałości i przygotowania do wykonywania odpowiedniego zawodu.
- ✓ Zapewnienie uczniom możliwości pełnego rozwoju intelektualnego i psychofizycznego w warunkach poszanowania godności i wolności światopoglądowej i wyznaniowej.
- ✓ Kształcenie twórców i odbiorców sztuki.
- ✓ Wyzwalanie aktywności twórczej uczniów.
- ✓ Rozpoznanie i rozwijanie możliwości, uzdolnień i zainteresowań uczniów.
- ✓ Uczenie szacunku dla dobra wspólnego jako podstawy życia społecznego oraz przygotowanie do życia w rodzinie, społeczności lokalnej i w państwie w duchu dziedzictwa kulturowego i postaw patriotycznych.
- ✓ Wzbudzenie szacunku do pracy i chęci kontynuowania nauki oraz dalszego doskonalenia zawodowego.
- ✓ Kształtowanie umiejętności podejmowania i realizacji zachowań prozdrowotnych.
- ✓ Kształtowanie pozytywnego obrazu własnej osoby.
- ✓ Upowszechnienie wiedzy na temat obowiązujących w szkole norm i wartości.
- ✓ Uwrażliwienie młodzieży na pomoc drugiemu człowiekowi, uczenie postawy tolerancji.
- ✓ Budowanie klimatu bezpieczeństwa i zaufania; budowanie pozytywnych relacji.
- ✓ Integracja zespołów klasowych.
- ✓ Pogłębienie wiedzy uczniów związanej z funkcjonowaniem rodziny, miłością, przyjaźnią.
- ✓ Dbłość o równowagę psychiczną ucznia.

6. STRUKURA ODDZIAŁYWAŃ WYCHOWAWCZYCH

DYREKTOR

- ✓ Nadzoruje i kontroluje pracę wychowawczą w szkole.

- ✓ Przeprowadza ewaluację wewnętrzną i wykorzystuje jej wyniki do doskonalenia jakości pracy szkoły.
- ✓ Wspomaga nauczycieli w realizacji ich zadań przez: organizowanie szkoleń i porad, motywowanie do doskonalenia i rozwoju zawodowego, przedstawianie nauczycielom wniosków wynikających ze sprawowanego przez dyrektora szkoły nadzoru pedagogicznego.
- ✓ Diagnostuje oczekiwania uczniów i rodziców wobec szkoły.
- ✓ Współpracuje z Samorządem Uczniowskim w rozwiązywaniu konfliktów dotyczących spraw uczniów i nauczycieli.
- ✓ Współpracuje z Radą Rodziców w zakresie tworzenia planów pracy wychowawczej i opiekuńczej.

RADA PEDAGOGICZNA

- ✓ Zatwierdza program wychowawczo-profilaktyczny.
- ✓ Analizuje sytuacje wychowawcze w szkole.
- ✓ Prognozuje potrzeby szkoły w zakresie oddziaływań wychowawczych.
- ✓ Współpracuje z rodzicami oraz organizacjami wspomagającymi szkołę.

WYCHOWAWCA KLASY

- ✓ Identyfikuje ucznia ze szkołą, zapoznaje uczniów i ich rodziców ze Statutem Szkoły i wszystkimi regułami obowiązującymi w placówce.
- ✓ Diagnostuje potrzeby wychowawcze uczniów.
- ✓ Proponuje zadania dla każdego ucznia.
- ✓ Zapoznaje uczniów z tradycjami szkoły i obrzędowością.
- ✓ Kontroluje realizację zadań i podjętych zobowiązań klasy.
- ✓ Wspólnie z Klasową Radą Rodziców planuje imprezy klasowe, wycieczki, formy pracy pozalekcyjnej.
- ✓ Diagnostuje stan zagrożenia, uzależnienia i ustala realizację programów profilaktycznych z Zespołem Wychowawców.
- ✓ Stwarza warunki do samorealizacji ucznia.
- ✓ Wspólnie z rodzicami dba o rozwój intelektualny i moralny ucznia.

NAUCZYCIELE

- ✓ Współpracują z wychowawcą klasy w realizacji zadań wychowawczych szkoły i klasy.
- ✓ Informują wychowawcę klasy o wszystkich problemach uczniów związanych z postępami w nauce i zachowaniu.
- ✓ Uczestniczą w imprezach organizowanych przez daną klasę, bliżej poznają uczniów.
- ✓ Wspierają pracę uczniów uzdolnionych z danego przedmiotu, przygotowują do konkursów i olimpiad.
- ✓ Prowadzą konsultacje dla uczniów i rodziców.
- ✓ Udzielają pomocy uczniom słabym.
- ✓ Przestrzegają obowiązujących w szkole procedur postępowania w sytuacjach zagrożenia młodzieży demoralizacją i przestępczością, a także depresją i innymi negatywnymi skutkami epidemii COVID-19.
- ✓ Udzielają uczniom pomocy w przezwyciężaniu niepowodzeń szkolnych, skutków długotrwałej izolacji społecznej, ograniczeń i nieprzewidywalnych zmian związanych z epidemią COVID-19.

RADA RODZICÓW

- ✓ Występuje z wnioskami i opiniami w sprawach szkoły.
- ✓ Zatwierdza plany pracy dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej.
- ✓ Jest łącznikiem pracy szkoły ze środowiskiem.
- ✓ Współpracuje z Radą Pedagogiczną i Samorządem Uczniowskim.
- ✓ Dofinansowuje imprezy organizowane przez młodzież szkolną.

RODZICE

- ✓ Współpracują z wychowawcami klas.
- ✓ Uczestniczą w wywiadówkach organizowanych przez szkołę.
- ✓ Zasięgają informacji na temat swoich dzieci w szkole.
- ✓ Współpracują z wychowawcą klasy i innymi nauczycielami uczącymi w klasie.
- ✓ Klasowe Rady Rodziców są reprezentantami wszystkich rodziców w Radzie Rodziców.
- ✓ Uczestniczą w ankietach i sondażach.

- ✓ Pomagają w organizowaniu imprez klasowych i szkolnych.
- ✓ Wspierają działania innowacyjne szkoły poprzez własną pracę i pomoc materialną.
- ✓ Współtworzą Szkolny Program Wychowawczo-Profilaktyczny,
- ✓ Dbają o właściwą formę spędzania czasu wolnego przez uczniów.
- ✓ Rada Rodziców – uchwała w porozumieniu z Radą Pedagogiczną Szkolny Program Wychowawczo-Profilaktyczny.

PSYCHOLOG/PEDAGOG SZKOLNY

- ✓ Rozpoznaje indywidualne potrzeby uczniów oraz analizuje przyczyny ich niepowodzeń szkolnych.
- ✓ Określa formy i sposoby udzielania pomocy uczniom, odpowiednio do rozpoznanych potrzeb.
- ✓ Prowadzi zajęcia psychoedukacyjne wynikające z realizacji programu wychowawczo-profilaktycznego.
- ✓ Prowadzi mediacje w rozwiązywaniu problemów w środowisku szkolnym, pozaszkolnym rówieśniczym.
- ✓ Monitoruje absencję szkolną, określa stopień zjawiska i analizuje jego przyczyny.
- ✓ Monitoruje zachowania ucznia w środowisku szkolnym i pozaszkolnym.
- ✓ Zapobiega niedostosowaniu i patologii społecznej przez wczesną interwencję w przypadku jej występowania w jakiegokolwiek formie.
- ✓ Wspiera rodziców i nauczycieli w rozwiązywaniu sytuacji trudnych wychowawczo.
- ✓ Promuje budowanie dobrych, wzajemnych relacji pomiędzy wszystkimi grupami społeczności szkolnej jako czynnika zwiększającego skuteczność i efektywność udzielanego wsparcia.

SAMORZĄD UCZNIOWSKI

- ✓ Reprezentuje całą społeczność uczniowską.
- ✓ Współpracuje z dyrekcją szkoły, nauczycielami, administracją szkolną, poszczególnymi klasami, rodzicami i środowiskiem lokalnym.
- ✓ Broni praw i godności uczniów, rozwiązuje ich problemy.
- ✓ Uczy zachowań społecznych.

- ✓ Uczy planowania i osiągnięcia zamierzonych celów zawartych w Regulaminie Samorządu Uczniowskiego.
- ✓ Uczy postaw obywatelskich, rozwija cechy i umiejętności przywódcze.
- ✓ Organizuje imprezy szkolne i pozaszkolne.
- ✓ Podejmuje akcje charytatywne.
- ✓ Propaguje ideę samorządności oraz wychowania w demokracji.
- ✓ Dbą o dobre imię i honor szkoły oraz wzbogaca jej tradycję.

NIEPEDAGOGICZNI PRACOWNICY SZKOŁY

- ✓ Współpracują z nauczycielami w realizacji zadań wychowawczych szkoły.
- ✓ Informują nauczycieli o niepożądanych zachowaniach uczniów.
- ✓ Respektują zasady współżycia społecznego ogólnie przyjętych norm etycznych.

PLAN WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNY NA ROK SZKOLNY 2023/2024

1. PRIORYTETY WYCHOWAWCZO PROFILAKTYCZNE CENTRUM EDUKACJI ARTYSTYCZNEJ NA ROK SZKOLNY 2023/2024

- Wzmocnienie prawidłowej komunikacji interpersonalnej w indywidualnej relacji nauczyciel-uczeń podczas artystycznych zajęć edukacyjnych.
- Wyposażenie ogólnokształcących szkół artystycznych w podstawowe narzędzia diagnozy psychologicznej i pedagogicznej.
- Przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych, aspołecznych i przemocowych wśród uczniów szkół artystycznych i ich rodzin.

2. DIAGNOZA AKTUALNYCH POTRZEB I ZAGROŻEŃ SZKOŁY

W bieżącym roku szkolnym diagnozą zostali objęci uczniowie klas pierwszych i ich rodzice.

W tym celu we wrześniu przeprowadzone zostały anonimowe ankiety.

3. CELE PROGRAMU

Wynikający z diagnozy cel nadrzędny programu:

- Budowanie poczucia własnej wartości ucznia.

Wynikające z diagnozy cele szczegółowe programu:

- Rozwijanie umiejętności asertywności.
- Profilaktyka ochrony zdrowia psychicznego uczniów.
- Uczenie sposobów wyrażania własnych emocji i radzenia sobie ze stresem
- Odbudowanie i umacnianie u uczniów prawidłowego funkcjonowania w grupie społecznej w szkole, klasie.
- Odkrywanie mocnych stron.

- Budowanie pozytywnej samooceny.
- Pogłębianie wglądu w siebie.

4. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ

Sfera intelektualna

Zadania wychowawczo – profilaktyczne	Treści i formy działań	Sposób realizacji	Osoby odpowiedzialne
Kształtowanie kreatywności i ciekawości twórczej	<ul style="list-style-type: none"> • Wdrażanie uczniów do samokształcenia. • Indywidualna praca z uczniem zdolnym. • Wyzwalanie aktywności twórczej uczniów. • Opieka nad uczniami wymagającymi indywidualnego traktowania ze względu na specyficzne trudności w nauce • Prezentowanie publiczne osiągnięć uczniów. • Stosowanie aktywizujących metod pracy. • Systematyczna ewaluacja pracy ucznia. • Wzbogacanie księgozbioru biblioteki szkolnej. • Udział uczniów w zajęciach dodatkowych. • Rozwijanie kreatywności, przedsiębiorczości uczniów. 	Udział uczniów w konkursach, respektowanie zaleceń opinii PPP, zajęcia pozalekcyjne	Nauczyciele, wychowawcy, pedagog, psycholog
Higiena pracy umysłowej.	<ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia na temat technik uczenia się, umiejętności wyznaczania celów, organizowania czasu pracy. 	Lekcje wychowawcze, warsztaty, pogadanki	Wychowawcy, pedagog, psycholog
Wspomaganie ucznia wybitnie zdolnego	<ul style="list-style-type: none"> • Koła rozwijające zainteresowania uczniów. • Indywidualna praca z uczniami przygotowującymi się do olimpiad, konkursów. 	Stawianie wyższych wymagań, zwiększenie liczby ćwiczeń, organizowanie indywidualnych wystaw autorskich.	nauczyciele

--	--	--	--

Sfera społeczna

Zadania wychowawczo – profilaktyczne	Treści i formy działań	Sposób realizacji	Osoby odpowiedzialne
Integracja uczniów.	<ul style="list-style-type: none"> • Organizowanie zajęć integracyjnych. • Imprezy. 	Wycieczki, warsztaty, lekcje wychowawcze	Nauczyciele, wychowawcy, pedagog, psycholog
Wykształcenie umiejętności społecznych.	<ul style="list-style-type: none"> • Organizowanie zajęć warsztatowych dotyczących umiejętności interpersonalnych (komunikacja, rozwiązywanie konfliktów, asertywności itp.). • Uczenie działania zespołowego, tworzenie klimatu dialogu i efektywnej współpracy, umiejętności słuchania innych i rozumienia ich poglądów. • Wycieczki klasowe. • Imprezy szkolne. • Wypracowanie form współpracy z SU. • Kształtowanie zasady uznania prawa drugiego człowieka do własnych poglądów. • Wzmacnianie poczucia własnej wartości. 	Warsztaty, lekcje wychowawcze	Nauczyciele, wychowawcy, pedagog, psycholog
Wykształcenie umiejętności autoprezentacji.	<ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia warsztatowe dotyczące umiejętności związanych z prezentowaniem własnej osoby, swoich osiągnięć, prac. • Wystawy indywidualne. 	Warsztaty, lekcje wychowawcze	Nauczyciele, wychowawcy, pedagog, psycholog
Kształtowanie postaw tolerancji, szacunku, empatii.	<ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia warsztatowe dotyczące umiejętności interpersonalnych. • Kształtowanie szacunku wobec życia ludzkiego, osób niepełnosprawnych i chorych. • Uwrażliwienie na potrzeby drugiego człowieka, kształtowanie empatii. 	Warsztaty, dyskusje, pogadanki	Nauczyciele, wychowawcy, pedagog, psycholog

<p>Wykształcenie postawy patriotycznej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uczestnictwo delegacji szkoły wraz z pocztem sztandarowym w uroczystościach organizowanych przez władze lokalne. • Uczestnictwo społeczności szkolnej wraz z pocztem sztandarowym w szkolnych uroczystościach. • Organizacja apeli z okazji świąt narodowych. • Kształtowanie postawy poszanowania dla pocztu sztandarowego szkoły. • Kształtowanie szacunku dla polskiej tradycji. 	<p>Obchody rocznic i wydarzeń patriotycznych, lekcje wychowawcze na temat patriotyzmu</p>	<p>Wychowawcy, SU</p>
<p>Poznanie dorobku kulturalnego i sztuki kraju, Europy i świata.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Propagowanie pozytywnych wzorców związanych z zachowaniem na imprezach o charakterze kulturalnym. • Mobilizowanie uczniów do udziału w konkursach plastycznych szkolnych, regionalnych i ogólnopolskich. • Organizowanie wycieczek do muzeów i galerii. • Wernisaż prac dyplomowych. • Udział w spektaklach teatralnych. • Zainteresowanie młodzieży literaturą piękną i popularnonaukową. 	<p>Wystawy, wernisaże, wycieczki, lekcje wychowawcze, spotkania z artystami, warsztaty</p>	<p>Nauczyciele, wychowawcy, bibliotekarz</p>
<p>Pełnienie różnych ról społecznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uświadomienie roli rodziny w życiu człowieka. • Kształtowanie postaw związanych z życiem w rodzinie (poczucie odpowiedzialności za drugiego człowieka). • Kształtowanie twórców i odbiorców sztuki. • Pobudzenie do refleksji na temat własnych zdolności, zainteresowań. 	<p>Lekcje wychowawcze, warsztaty</p>	<p>Nauczyciele, wychowawcy, pedagog, psycholog</p>
<p>Poszerzenie wiedzy na temat patrona i historii szkoły.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwijanie poczucia przynależności do społeczności szkolnej. • Zapoznanie uczniów klas pierwszych z historią szkoły. 	<p>Lekcje wychowawcze, uroczystości szkolne</p>	<p>Wychowawcy</p>
<p>Orientacja zawodowa,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uświadomienie roli planowania ścieżki edukacyjno-zawodowej. 	<p>Spotkania z doradcą zawodowym,</p>	<p>Wychowawcy, pedagog, psycholog</p>

planowane kariery.	<ul style="list-style-type: none"> Gromadzenie, aktualizacja i udostępnianie informacji edukacyjnych i zawodowych. Wspieranie uczniów w procesie podejmowania decyzji życiowych. Pomoc w odkrywaniu własnych predyspozycji. 	ulotki, plakaty, pogadanki, lekcje wychowawcze	
Zachęcenie do pracy na rzecz innych – wolontariat.	<ul style="list-style-type: none"> Uwrażliwienie na potrzeby drugiego człowieka, kształtowanie postawy szacunku, empatii. Realizacja zadań Szkolnego Klubu Wolontariatu. 	Działalność charytatywna, wolontariat szkolny, lekcje wychowawcze	Wychowawcy, SU, pedagog, psycholog

Sfera psychiczna

Zadania wychowawczo – profilaktyczne	Treści i formy działań	Sposób realizacji	Osoby odpowiedzialne
Dbłość o zdrowie psychiczne ucznia.	<ul style="list-style-type: none"> Prewencja depresji i działań autodestrukcyjnych. Badania przesiewowe pod kątem depresji. Wsparcie psychologiczne – pedagogiczne w rozwiązywaniu problemów i pokonywaniu trudności. Rozważnie umiejętności radzenia sobie ze stresem. Uświadamianie uczniom mechanizmów działających destrukcyjnie na psychikę. Budowanie atmosfery wzajemnej życzliwości w kontaktach społecznych. Współpraca z instytucjami udzielającymi pomoc psychologiczno-pedagogiczną. Promocja zdrowia i profilaktyka zaburzeń psychicznych. 	Lekcje wychowawcze, pogadanki, warsztaty, spotkania ze specjalistami, rozmowy indywidualne, testy psychologiczne, psychoedukacja rodziców	Wychowawcy, pedagog, psycholog
Poznanie siebie.	<ul style="list-style-type: none"> Poznanie słabych i mocnych stron. Kształtowanie umiejętności wyrażania uczuć, radzenia sobie ze stresem itp. 	Warsztaty, rozmowy indywidualne	Wychowawcy, pedagog, psycholog

Przeciwdziałanie przemocy rówieśniczej i przemocy w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> • Kształtowanie poczucia własnej wartości godności. • Tworzenie atmosfery życzliwości, zrozumienia i szacunku dla drugiego człowieka. • Wyposażenie w wiedzę na temat przemocy. • Uświadamianie uczniom skutków prawnych związanych z zachowaniami agresywnymi. 	Lekcje wychowawcze, warsztaty, pogadanki, ulotki, spektakle	Wychowawcy, pedagog, psycholog
---	--	---	--------------------------------

Sfera fizyczna

Zadania wychowawczo – profilaktyczne	Treści i formy działań	Sposób realizacji	Osoby odpowiedzialne
Kształtowanie nawyków zdrowego stylu życia.	<ul style="list-style-type: none"> • Promocja zdrowia (zdrowe odżywianie, higiena osobista itp.). • Aktywne i bezpieczne formy spędzania czasu wolnego. 	Pogadanki, ulotki, lekcje wychowawcze, realizacja programów edukacyjnych: „Wybierz Życie – Pierwszy Krok”, WZW, „Znamie – znam je”	Wychowawcy, pedagog, psycholog, pielęgniarka szkolna
Bezpieczeństwo i higiena pracy.	<ul style="list-style-type: none"> • Przestrzeganie zasad BHP. • Realizacja zagadnień dotyczących pierwszej pomocy przedlekarskiej w ramach przedmiotu EDB. • Kształtowanie umiejętności zachowania się w sytuacjach nadzwyczajnych. • Rozwijanie wiedzy na temat odpowiedzialności prawnej. 	Lekcje wychowawcze, spotkania z funkcjonariuszem policji, dyżury nauczycieli na korytarzach szkolnych.	Dyrekcja, nauczyciele, pielęgniarka szkolna.
Profilaktyka uzależnień od substancji psychoaktywnych.	<ul style="list-style-type: none"> • Dostarczanie wiedzy na temat skutków zażywania substancji psychoaktywnych. 	Lekcje wychowawcze, broszury, ulotki, Realizacja projektu „ARS”,	Wychowawcy, pedagog, psycholog

	<ul style="list-style-type: none"> • Propagowanie zdrowego stylu życia, upowszechnianie modelu życia bez substancji psychoaktywnych. • Rozwijanie poczucia odpowiedzialności za zdrowie swoje i innych. 	ankiety, ankieta, pedagogizacja rodziców	
Profilaktyka uzależnień od komputera, smartfonów, Internetu.	<ul style="list-style-type: none"> • Uświadamianie uczniom zagrożeń płynących z nadmiernego korzystania z komputera, smartfonów. • Kształtowanie umiejętności rozpoznawania zagrożeń związanych z uzależnieniem od Internetu. • Wyposażenie w wiedzę dotyczącą bezpiecznego korzystania z Internetu. • Kształtowanie umiejętności właściwego wykorzystywania technologii informacyjno – komunikacyjnych. 	Warsztaty, lekcje wychowawcze, ankiety	Wychowawcy, pedagog, psycholog

Sfera duchowa

Zadania wychowawczo – profilaktyczne	Treści i formy działań	Sposób realizacji	Osoby odpowiedzialne
Kształtowanie szacunku dla drugiego człowieka.	<ul style="list-style-type: none"> • Uwrażliwienie na potrzeby drugiego człowieka. • Kształtowanie własnej tożsamości. 	Lekcje wychowawcze, pogadanki	Nauczyciele, wychowawcy
Kształtowanie poczucia sensu życia.	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwijanie umiejętności wyznaczania celów. • Budowanie hierarchii wartości. • Rozwijanie wrażliwości na piękno, estetykę. 	Lekcje wychowawcze	Nauczyciele, wychowawcy, pedagog, psycholog

5. PLAN EWALUACJI PROGRAMU WYCHOWAWCZO - POFILAKTYCZNEGO

Celem ewaluacji jest określenie efektywności działań programu wychowawczo-profilaktycznego. Za monitorowanie ewaluacji odpowiedzialny jest zespół wychowawczy szkoły.

Ewaluacja przeprowadzona zostanie w czerwcu przez pedagoga szkolnego i psychologa szkolnego.

Informacje potrzebne do ewaluacji zbierane będą w następujący sposób:

- ✓ analiza dokumentów (dzienniki)
- ✓ sondaż diagnostyczny (ankiety)
- ✓ obserwacje i wnioski dyrektora, nauczycieli, pedagoga i psychologa szkolnego.

*Szkolny Program Wychowawczo- Profilaktyczny został uchwalony przez Radę Rodziców
w porozumieniu z Radą Pedagogiczną uchwałą nr, z dnia*

Podpisy

*Szkolny Program Wychowawczo- Profilaktyczny został pozytywnie zaopiniowany przez
Samorząd Uczniowski w dniu*

Podpisy

*Zatwierdzam Program Profilaktyczno-Wychowawczy Państwowego Liceum Sztuk
Plastycznych im. B. Morando w Zamościu*

Podpis

*Program opracowały:
pedagog szkolny Katarzyna Manachiewicz
psycholog szkolny Wioleta Kapuścińska*

6. ZAŁĄCZNIK - PROCEDURY POSTĘPOWANIA W SYTUACJACH ZAGROŻEŃ W PAŃSTWOWYM LICEUM SZTUK PLASTYCZNYCH IM. BERNARDA MORANDO

Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w szkole jest pierwszoplanową wartością zarówno dla organu prowadzącego, kadry zarządzającej, jak i dla rodziców uczniów i wychowanków. Dlatego w sytuacjach zagrażających, właściwe reakcje nauczycieli przedmiotów artystycznych, nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących, wychowawców klas, psychologów i pedagogów szkolnych, pracowników niepedagogicznych i dyrektora szkoły adekwatne do zaistniałego zdarzenia, są nie tylko oczekiwane, ale dają gwarancję, że podjęte działania będą skuteczne.

Poniżej zamieszczono pakiet procedur rekomendowanych przez Centrum Edukacji Artystycznej do realizacji w szkole artystycznej w sytuacjach takich zagrożeń, jak:

1. próby samobójcze i samobójstwa dokonane;
2. cyberprzemoc;
3. podejrzenie ucznia o znajdowanie się pod wpływem alkoholu lub substancji psychoaktywnej oraz posiadanie substancji przypominających narkotyki lub dopalacze;
4. kradzieże i wymuszenia;
5. agresja i przemoc rówieśnicza;
6. przemoc w rodzinie;
7. nieprawidłowe zachowania psychoseksualne.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA SZKOŁY ARTYSTYCZNEJ/BURSIE SZKOLNICTWA ARTYSTYCZNEGO W PRZYPADKU PRÓB SAMOBÓJCZYCH LUB SAMOBÓJSTWA UCZNIA

1. Cel uruchomienia procedury:
Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów w przypadku zagrożenia zdrowia i życia związanego z próbą samobójczą oraz śmiercią samobójczą.
2. Osoby odpowiedzialne:
Każdy pracownik szkoły artystycznej /bursy ma obowiązek zareagowania na jakikolwiek sygnał o ryzyku zachowania autodestrukcyjnego u ucznia. W przypadku zaobserwowania lub powzięcia informacji, że uczeń planuje podjąć lub podjął próbę samobójczą każdy pracownik pedagogiczny i niepedagogiczny szkoły/bursy powinien niezwłocznie poinformować o tym dyrektora szkoły/bursy.
3. Sposób postępowania:

A. Postępowanie w przypadku stwierdzenia występowania u ucznia czynników wskazujących na ryzyko zachowań samobójczych.

Wczesne sygnały ostrzegawcze:

- wycofywanie się z kontaktów z rodziną i przyjaciółmi, odwracanie się od nich;
- zainteresowanie lub wręcz zaabsorbowanie śmiercią;
- wyraźne zmiany osobowości i nastroju;
- trudności z koncentracją;
- trudności w szkole; obniżenie jakości pracy i ocen;
- zmiana dotychczasowych zwyczajów dotyczących jedzenia i snu (utrata apetytu lub objadanie się, bezsenność lub nadmierna senność);
- utrata zainteresowania rozrywkami;
- częste uskarżanie się na fizyczne dolegliwości, przeważnie powiązane z emocjami, jak bóle głowy, bóle żołądka lub uczucie zmęczenia;
- nieustanne znudzenie;
- utrata zainteresowań dla rzeczy i spraw, o które dotychczas młody człowiek się troszczył (np. zaniechanie dbałości o wygląd).

O wysokim ryzyku zachowań samobójczych świadczyć może wystąpienie przynajmniej jednego z poniższych czynników:

- mówienie o poczuciu beznadziejności, bezradności, braku nadziei, braku wyjścia lub własnej bezwartościowości;
- mówienie wprost lub pośrednio o samobójstwie lub o jego planowaniu;
- wypowiedanie komunikatów typu: „Jestem niczym”, „Nie warto się mną zajmować”, „Chciałbym umrzeć”, „Zamierzam się zabić”, „Nie powinnam się urodzić”;
- wypowiedanie co jakiś czas komunikatów typu: „Niedługo przestanę być dla ciebie problemem”, „To nie ma znaczenia”, „To już na nic się nie zda” lub „Już się nie zobaczymy”;
- pisanie listów pożegnalnych lub testamentu;
- pozbywanie się osobistych i cennych przedmiotów;
- unikanie kontaktów z bliskimi kolegami, izolacja, zamykanie się w sobie;
- odrzucanie pomocy, poczucie, że udzielenie pomocy jest już niemożliwe;
- zaniechanie zajęć, które dotychczas sprawiały uczniowi przyjemność;

- odrzucanie otrzymywanych pochwał lub nagród;
- przejawianie dużych zmian charakteru, nastroju, występowanie nietypowych zachowań dla danego ucznia;
- wzrost impulsywności: nagłe impulsywne działania, jak akty agresji i przemocy, zachowania buntownicze lub uciezkowe (wynikające z ogromnego napięcia emocjonalnego); nagłe ekscesy alkoholowe lub narkotykowe (będące próbą „znieczulenia się w cierpieniu” lub formą wołania o pomoc);
- nagłe przejście z depresji do stanu pogody i zadowolenia. Zwykle oznacza to, że uczeń, po okresie walki wewnętrznej, podjął już decyzję o ucieczce od problemów i zakończeniu swego życia;
- przejawianie innych zachowań ryzykownych np. okaleczanie się;
- przejawianie zainteresowania tematyką śmierci, umierania itp.,
- podejmowanie w przeszłości prób samobójczych;
- fascynacja znanymi osobami (np. gwiazdami popkultury), które popełniły samobójstwo.

Jeżeli w ciągu ostatnich kilku tygodni lub dłużej, nauczyciele, wychowawcy czy koledzy zaobserwowali u ucznia wymienione wyżej sygnały/objawy, szkoła/bursa powinna podjąć natychmiastowe działania. Kilka utrzymujących się objawów świadczy o poważnym kryzysie afektywnym z wysokim ryzykiem samobójstwa wymagającym pilnej interwencji specjalistów, niekiedy także farmakologicznej.

Każdy, kto zauważy niepokojące sygnały, zobowiązany jest zgłosić swoje obserwacje wychowawcy klasy/grupy, nauczycielowi przedmiotu głównego ucznia, pedagogowi/psychologowi szkolnemu.

Po zdiagnozowaniu sytuacji zagrożenia, wychowawca, pedagog i psycholog szkolny podejmują odpowiednie działania interwencyjne:

- Jednoznacznie ustalają, które z w/w sygnałów występują u danego ucznia/wychowanka;
- Przeprowadzają analizę sytuacji szkolnej i rodzinnej ucznia w celu wstępnego ustalenia przyczyn;
- Kontaktują się z rodzicami w celu ustalenia przyczyn zmian w zachowaniu ucznia, przekazują informację o zagrożeniu rodzicom¹;
- Jeżeli wspólne ustalenia potwierdzają obawy o zagrożeniu, informacja przekazywana jest dyrektorowi szkoły/bursy;
- Dyrektor szkoły/bursy, wychowawca klasy/grupy, nauczyciel przedmiotu głównego, psycholog/pedagog szkolny ustalają z rodzicami zasady wzajemnych kontaktów, proponują objęcie ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną na terenie szkoły/bursy i/lub wskazują konieczność konsultacji specjalistycznych poza szkołą².

B. Postępowanie w przypadku powzięcia informacji, że uczeń zamierza popełnić samobójstwo (informacja od samego ucznia, kolegów, rodziny, osób postronnych)

¹ Wzór pisemnego potwierdzenia przekazania informacji o zagrożeniu suicydalnym dla rodziców – Załącznik nr 1

² Należy wyjaśnić powód i konieczność konsultacji ze względu na zagrożenie samobójcze oraz wskazać miejsca pomocy.

Pracownik szkoły/bursy, który otrzymał informację o zamiarze popełnienia samobójstwa przez ucznia/wychowanka, stara się natychmiast odnaleźć ucznia i powiadomić o sytuacji jego wychowawcę, nauczyciela przedmiotu głównego lub pedagoga/psychologa szkolnego.

Po zdiagnozowaniu sytuacji zagrożenia nauczyciel, wychowawca, pedagog szkolny/psycholog szkolny podejmują następujące działania:

- Po odnalezieniu ucznia nie pozostawiają ucznia samego, lecz próbują przeprowadzić go w ustronne, bezpieczne miejsce.
- Zbierają wstępne informacje o okolicznościach zdarzenia³ oraz zawiadamiają o sytuacji dyrektora szkoły;
- Informują o zaistniałej sytuacji i zagrożeniu rodziców oraz przekazują dziecko pod opiekę rodziców (prawnych opiekunów) lub jeżeli przyczyną zagrożenia jest sytuacja domowa ucznia informują odpowiednie instytucje (np. policja);
- W razie konieczności jeżeli sytuacja tego wymaga wzywają pogotowie ratunkowe informując dyspozytora o zamiarach ucznia⁴. W czasie tej interwencji powinni zadbać by przebiegała ona spokojnie i dyskretnie;
- Uczeń powinien natychmiast zostać objęty indywidualną opieką psychologiczną i psychoterapeutyczną;
- Jeśli uznają, że zachodzi taka potrzeba, wskazują rodzicom konieczność skontaktowania się z psychiatrą.
- Pedagog/psycholog szkolny/ wychowawcy lub osoby do tego wyznaczone udzielają pomocy psychologiczno-pedagogicznej innym uczniom szkoły/bursy, **zgodnie z potrzebami uczniów** (przede wszystkim grupie klasowej/wychowawczej i bliskim znajomym ucznia).

C. Postępowanie w przypadku powzięcia informacji, że uczeń podjął próbę samobójczą.

Po powzięciu informacji, że uczeń podjął próbę samobójczą dyrektor szkoły/bursy, wychowawca, pedagog/psycholog szkolny podejmują następujące działania:

- Jeśli próba samobójcza ma miejsce w szkole/bursie, wychowawca (nauczyciel, pracownik) powiadamia o tym fakcie dyrektora szkoły, a ten rodzica/opiekuna prawnego,
- Wychowawca/nauczyciel/ pracownik szkoły/bursy jednoznacznie określają rodzaj zdarzenia i nie pozostawiają ucznia samego, usuwają przedmioty umożliwiające ponowienie próby;
- Jeśli zachodzi taka potrzeba, udzielają pierwszej pomocy przedmedycznej;
- Wzywają pogotowie ratunkowe informując dyspozytora o zdarzeniu⁵;
- Dyrektor szkoły/bursy, pedagog/psycholog szkolny lub wychowawca dokonują oceny sytuacji i przeprowadzają rozmowę wspierającą z rodzicami oraz przekazują informacje dotyczące pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz podjęcia konsultacji specjalistycznych poza szkołą;
- Jeśli próba samobójcza ma miejsce w domu, a rodzic poinformował o zajściu szkołę/bursę, dyrektor, pedagog/psycholog szkolny przekazuje rodzicom informacje dotyczące pomocy psychologiczno-pedagogicznej;

³ Wskazówki do rozmowy z uczniem – Załącznik nr 2

⁴ Przykład zgłoszenia do dyspozytorni – Załącznik nr 3

⁵ jw

- O próbie samobójczej dyrektor informuje Radę Pedagogiczną pod rygorem tajemnicy w celu podjęcia wspólnych działań oraz obserwacji zachowania ucznia po jego powrocie do szkoły przez wszystkich nauczycieli;
- Pedagog/psycholog szkolny/ wychowawcy lub osoby do tego wyznaczone udzielają pomocy psychologiczno-pedagogicznej innym uczniom szkoły/bursy, **zgodnie z potrzebami uczniów** (przede wszystkim grupie klasowej/wychowawczej i bliskim znajomym ucznia).
- Pedagog/psycholog szkolny/wychowawca/ nauczyciel przedmiotu głównego planują dalsze działania mające na celu zapewnienie uczniowi bezpieczeństwa w szkole, atmosfery życzliwości i wsparcia oraz przekazują rodzicom informacje o możliwościach uzyskania pomocy psychologiczno-pedagogicznej poza szkołą/bursą;
- Dyrektor/ wychowawca/ nauczyciel/ psycholog/pedagog szkolny chronią ucznia oraz inne osoby przed dodatkową traumą, związaną np. z kontaktem z mediami;
- Uczeń, który podjął próbę samobójczą bezwzględnie powinien otrzymać konsultację psychiatryczną⁶.

D. Postępowanie w przypadku powrotu ucznia do szkoły po powziętej próbie samobójczej lub dłuższym pobycie w szpitalu (zaburzenia psychiczne).

- Warunkiem powrotu do szkoły/bursy (po powziętej próbie samobójczej lub dłuższym pobycie w szpitalu w związku z wszelkiego rodzaju zaburzeniami psychicznymi/emocjonalnymi) jest dostarczenie informacji/zaświadczenia od lekarza psychiatry o braku przeciwwskazań do uczenia się dziecka na terenie szkoły w grupie klasowej i na terenie bursy w grupie wychowawczej.
- W przypadku ucznia mieszkającego w bursie/internacie oprócz zaświadczenia od lekarza rodzic podpisuje oświadczenie, w którym deklaruje, że jest świadomy zagrożeń i możliwych negatywnych konsekwencji pozostawienia dziecka w placówce biorąc jednocześnie odpowiedzialność za mogące wystąpić następstwa takiej decyzji.
- Po powrocie ucznia do szkoły/bursy należy w trakcie pierwszych z nim kontaktów pamiętać o daniu mu wsparcia, akceptacji, okazaniu zrozumienia.
- Pedagog i psycholog (współpracując z wychowawcą) otaczają opieką ucznia poprzez udzielenie wsparcia w postaci rozmów, spotkań, kontaktu z rodzicami. W miarę konieczności wskazują miejsca w których jest możliwe skorzystanie z terapii i fachowej opieki specjalistów.
- Pedagog/psycholog szkolny/ wychowawcy lub osoby do tego wyznaczone udzielają pomocy psychologiczno-pedagogicznej innym uczniom szkoły/bursy, **zgodnie z potrzebami uczniów** (przede wszystkim grupie klasowej/wychowawczej i bliskim znajomym ucznia).

⁶ Postępowanie w przypadku konieczności hospitalizacji psychiatrycznej reguluje Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19.08.1994 (Dz. U 1994 nr 111, poz. 553). Zgodnie z art. 21 ustawy osoba, której zachowanie wskazuje na to, że z powodu zaburzeń psychicznych może zagrażać bezpośrednio własnemu życiu lub zdrowiu innych osób, bądź nie jest zdolna do zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, może być poddana badaniu psychiatrycznemu również bez jej zgody, a osoba małoletnia także bez zgody jej przedstawiciela ustawowego. Zapis ustawy jest pomocny szkole, kiedy zostało potwierdzone ryzyko nagłe lub krótkoterminowe, a mimo tego rodzice nie wyrażają zgody na konsultację psychiatryczną lub nie widzą konieczności. Szkoła zyskuje możliwość podjęcia koniecznych interwencji, nawet bez zgody rodziców

- W przypadku zaistnienia przesłanek mogących świadczyć o pogorszeniu stanu zdrowia rodzic po uzyskaniu takiej informacji ze szkoły, ma obowiązek odebrać dziecko ze szkoły/bursy i udać się do odpowiedniego specjalisty.
- Przy każdej kolejnej interwencji szkoła/bursa wymaga od rodzica przedstawienia zaświadczenia od lekarza o braku przeciwwskazań do kontynuowania nauki w placówce.

E. Postępowanie w przypadku śmierci samobójczej ucznia

- W przypadku śmierci ucznia/wychowanka w wyniku samobójstwa dyrektor informuje o zaistniałej sytuacji organ prowadzący i nadzorujący szkołę/bursę (CEA, JST), w tym wizytatora regionalnego oraz psychologa SPPP CEA w danym regionie;
- W szkole/bursie uruchomiana jest procedura interwencji kryzysowej, powołany zostaje zespół kryzysowy;
- Szkoła/bursa we współpracy z Centrum Interwencji Kryzysowej lub inną instytucją interwencyjną opracowuje plan działań postwencyjnych;
- Zespół kryzysowy przygotowuje informacje, które mają zostać przekazane rodzicom, nauczycielom i uczniom;
- Zorganizowane są spotkania dla poszczególnych grup: nauczycieli i pracowników szkoły/bursy, rodziców oraz uczniów;
- Pedagog/psycholog szkolny/ wychowawcy lub osoby do tego wyznaczone udzielają pomocy psychologiczno-pedagogicznej innym uczniom szkoły/bursy (przede wszystkim grupie klasowej/wychowawczej i bliskim znajomym ucznia).
- Do ewentualnego kontaktu z mediami dyrektor wyznacza rzecznika szkoły/bursy, który przedstawia obiektywne fakty związane ze śmiercią samobójczą ucznia, jak i z działaniami interwencyjnymi podjętymi przez szkołę/bursę.

Jeśli uczeń popełni samobójstwo należy pamiętać o kilku zasadach:

- Wszystkie działania powinny być przeprowadzone najszybciej jak to możliwe (najważniejsze są pierwsze 3 dni po zdarzeniu).
- Koledzy szkolni, personel i rodzice powinni być poinformowani o wydarzeniu. Komunikat ma być ograniczony do niezbędnego minimum (nie opisujemy metody i miejsca ale podkreślamy, że jest to skutek interakcji wielu czynników).
- W czasie dyskusji, rozmów nie można dopuścić do gloryfikowania tego typu zachowań oraz do idealizacji osoby samobójcy, kładziemy nacisk na konsekwencje śmierci dla pozostałych osób (trudne emocje i sposoby ich przeżywania) oraz dostępne formy pomocy (w szkole/bursie i poza nią).
- W czasie spotkań z młodzieżą należy również stworzyć możliwość do przepracowania emocji związanych z tym wydarzeniem. Uczniowie powinni uzyskać informację o miejscach, w których uzyskaliby pomoc w czasie kryzysu oraz numery telefonów zaufania.
- Nie należy organizować uroczystości o charakterze wspominkowym, ani apeli szkolnych, na których informowano by o zdarzeniu. Uczniowie powinni zostać poinformowani w małych grupach (w zespołach klasowych/wychowawczych) przez nauczycieli do tego

przygotowanych
przez zespół kryzysowy.

- Należy stworzyć uczniom/wychowankom możliwości uczestniczenia w ceremoniach pogrzebowych uwzględniając potrzeby rodziny zmarłego.
- Po samobójstwie lub usiłowaniu popełnienia może dojść do zjawiska zakażenia się samobójstwem (tzw. Efekt Wertera). Należy zidentyfikować wszystkich uczniów/wychowanków o złym stanie emocjonalnym lub ze skłonnościami samobójczymi i otoczyć ich większą opieką i wsparciem.

4. Proponowane obowiązki pracowników pedagogicznych i niepedagogicznych szkoły/bursy artystycznej:

- zapoznanie się z działaniami wychowawczo-profilaktycznymi;
- prowadzenie zajęć dotyczących profilaktyki zdrowia psychicznego;
- rozpoznawanie symptomów obniżenia nastroju i nastrojów depresyjnych, prowadzenie ciągłej obserwacji i badań przesiewowych uczniów w zakresie ich kondycji psychicznej;
- zapoznanie się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury;
- branie udziału w szkoleniach z zakresu stosowania procedury;
- posiadanie listy numerów telefonu osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury;
- znajomość własnych zadań w przypadku uruchomienia procedury;
- szkolenie uczniów w zakresie działań prowadzonych w ramach procedury;
- stosowanie się do poleceń osoby zarządzającej sytuacją trudną lub kryzysową.

Ważne telefony:

800 108 108 - Nagle Sami

800 111 123 - Tumbo Linia

116 123 – Telefon zaufania (dorośli)

116 111 – Telefon zaufania (dzieci i nastolatki)

800 702 222 - Linia Wsparcia

800 080 22- Linia Dzieciom

5. Literatura

Szymańska J., (2016), Zapobieganie samobójstwom dzieci i młodzieży. Poradnik dla pracowników szkół i placówek oświatowych oraz rodziców, Warszawa: Wydawnictwo ORE

Materiały edukacyjne konferencji "Zachowania samobójcze – szkoła bezradna"
Kraków 2010, organizator Instytut Badań w Oświacie, artykuł Małgorzata Łuba "Elementy procedur interwencji kryzysowej do wykorzystania na terenie szkoły w sytuacji zagrożenia suicydalnego"

<http://naglesami.org.pl/>

<https://www.tumbopomaga.pl/>

6. Załączniki

Załącznik 1.

Pisemne potwierdzenie przekazania informacji o zagrożeniu suicydalnym dla rodziców – przykład

Potwierdzamy, że zostaliśmy powiadomieni o zagrożeniu podjęcia próby samobójczej przez nasze dziecko oraz konieczności niezwłocznej /szybkiej konsultacji specjalistycznej (psychologicznej, psychiatrycznej). Zostały nam przekazane numery tel. i adresy placówek gdzie możemy uzyskać pomoc..... Zobowiązujemy się do dostarczenia informacji zwrotnej po konsultacji specjalistycznej w celu zorganizowania opieki i pomocy na terenie szkoły.

Miejscowość i data

podpisy rodziców / opiekunów

.....

.....

Załącznik 2.

Jak reagować, gdy uczeń mówi o samobójstwie Jak się zachować, gdy młody człowiek komunikuje wprost zamiary samobójcze, daje do zrozumienia, że chce pozbawić się życia, czy opowiada o podejmowanych wcześniej próbach samobójczych?

Celem rozmowy ma być nawiązanie kontaktu, zapewnienie bezpieczeństwa oraz umożliwienie odreagowania nagromadzonych emocji. Rozmowa powinna odbywać się bezpiecznym i dyskretnym miejscu.

Kilka podstawowych zasad reagowania i wskazówek umożliwiających osiągnięcie celów i uniknięcie poważnych błędów (por. NASP, 2007; Goldman, Beardslee, 1999; Doan, Lazear, Roggenbaum, 2003; McKee, Jones, Barbe, 1993).

1. Zachowaj spokój. Nie panikuj. Ważne, żeby rozmowę prowadzić w sposób naturalny, opanowany, wspierający i dający oparcie.
2. Nie lekceważ ucznia, traktuj jego samego i jego zamiary poważnie.
3. Porozmawiaj z uczniem właśnie teraz, w tej chwili, nie odsyłaj go. Odesłanie ucznia na inny termin może zwiększyć lęk, poczucie osamotnienia i beznadziei.
4. Nie zostawiaj ucznia ani na chwilę samego. Jeśli potrzebujesz pomocy i wsparcia poślij po kogoś z zespołu ds. sytuacji kryzysowych, który jest lepiej przygotowany do prowadzenia rozmowy z osobą w kryzysie. Oczekując na pomoc, zatroszcz się o dziecko spokojnie i serdecznie. Po przyjsciu drugiej osoby pozostań przy ich rozmowie.
5. Nie obiecuj absolutnej dyskrecji. Nie zawieraj kontraktu, że nikomu nic nie powiesz, gdyż musisz powiadomić dyrektora i rodziców. Czasem konieczna jest współpraca z policją i sądem rodzinnym. Można odwołać się do obowiązującej procedury, że takie sytuacje rozpatrywane są w zespole. Przede wszystkim należy powtórzyć, że zależy nam na uczniu.
6. Zapewnij możliwie najlepsze warunki rozmowy, zadbaj o bezpieczne miejsce, intymność i dyskrecję.
7. Nie prowokuj ucznia, podając w wątpliwość jego zamiary.
8. Respektuj uczucia ucznia. Nie bagatelizuj problemu protekcyjnym traktowaniem go.
9. Uważnie słuchaj. Skup się na uczniu, pozwól mu mówić. Nie komentuj, dbaj o kontakt wzrokowy.
10. Nie próbuj poprawiać nastroju ucznia. Uczeń w tym momencie przeżywa dramat i cierpi a pocieszenie może zostać odebrane jako dowód lekceważenia, kompletnego braku zrozumienia i braku rozsądku.
11. Bądź empatyczny. Spróbuj nazwać emocje i odczucia ucznia: „Poczułeś, że świat się wali?” albo „Byłaś przerażona”.

12. Bądź cierpliwy. W uczniu jest pełno lęku, żalu, wstydu i gniewu. Może zachowywać się buntowniczo i prowokacyjnie. Nie daj się sprowokować.
13. Ujawnij swoje odczucia wywołane rozmową. Wyraź krótko własne odczucia, posługując się zdaniem: „Jestem poruszony/przejęty tym, co mi powiedziałeś”. Nie mów jednak, że bardzo cię to zdenerwowało lub przerażyło i nie składaj wyrazów współczucia. Nie opowiadaj też teraz o własnych trudnościach życiowych i stanach psychicznych ani o znanych ci podobnych przypadkach. Skoncentruj się na historii ucznia.
14. Nie oceniaj. Unikaj oceniania zachowania ucznia i wypowiedzania opinii, co jest dobre, a co złe, etyczne lub nieetyczne.
15. Nie próbuj prowadzić dyskusji. Nie czuj się zobowiązany do natychmiastowego przekonania ucznia, by zrezygnował z samobójczych zamiarów.
 - Nie zasypuj go lawiną argumentów.
 - Nie przeciwstawiaj się gwałtownie samobójczej decyzji ucznia, ale zachęcaj do odwołania w czasie jej realizacji.
 - Unikaj wywoływania w nim poczucia winy. Nie obciążaj go dodatkowo. Nie używaj takich argumentów jak rozpacz rodziców i bliskich w przypadku jego śmierci.
 - Masz jednak prawo nie zgadzać się z wielokrotnie wypowiedzanym przez ucznia przekonaniem o braku wyjścia z kryzysu. Powiedz: „Wiem, że tak to widzisz i oceniasz, ale nie zgadzam się tobą. Przychodzą mi do głowy różne możliwe wyjścia”. Demonstruj spokojną pewność siebie.
16. Wypowiadaj się w sposób bezpośredni i otwarty. Nie obawiaj się używać słów „śmierć” i „samobójstwo”.
17. Nie bój się ciszy. Daj sobie i uczniowi czas na refleksję
18. Przedstaw swoje najbliższe zamiary. Możesz jeszcze nie wiedzieć, jak rozwinie się akcja pomocy. Opowiedz jednak uczniowi, co zamierzasz zrobić w jego sprawie w najbliższym czasie, by nie czuł się zaskoczony i zdradzony przez ciebie. Zapytaj, czego obawia się w związku z planowanymi przez ciebie działaniami. Wysłuchaj jego obaw i weź je poważnie pod uwagę. Spróbuj go uspokoić, staraj się go chronić.
19. Bądź uczciwy. Nie obiecuj uczniowi zbyt wiele.
20. Nie stosuj konfrontacji. Gdy dowiesz się, że przyczyną próby samobójczej jest przemoc rówieśnicza, przemoc domowa czy wykorzystywanie seksualne, nie doprowadzaj do konfrontacji ze sprawcami przemocy. Dla ofiary jest to dodatkowa ogromna trauma.
21. Po zakończeniu rozmowy uruchom procedurę postępowania w sytuacjach kryzysowych, w tym powiadom rodziców. Nie pozwól, by uczeń sam opuścił szkołę/bursę.

Załącznik 3.

Komunikat do dyspozytorni pogotowia ratunkowego – przykład

Stwierdziliśmy bezpośrednie zagrożenia życia naszego ucznia (...) poprzez duże ryzyko podjęcia próby samobójczej. Dlatego konieczne jest niezwłoczne przewiezienie go na konsultację psychiatryczną.

Prosimy o szybka interwencję w celu zabezpieczenia życia dziecka.

PROCEDURA REAGOWANIA W SYTUACJI CYBERPRZEMOCY WŚRÓD UCZNIÓW SZKÓŁ ARTYSTYCZNYCH/WYCHOWANKÓW BURS SZKOLNICTWA ARTYSTYCZNEGO

1. Cel uruchomienia procedury:

Zapewnienie profesjonalnych działań pracowników szkoły/bursy w sytuacji ujawnienia cyberprzemocy poprzez: udzielenie wsparcia ofierze cyberprzemocy, zabezpieczenie dowodów i ustalenie okoliczności zdarzenia, wyciągnięcie konsekwencji wobec sprawcy przemocy oraz praca nad zmianą postawy ucznia.
2. Osoby odpowiedzialne:

Każdy pracownik szkoły/bursy artystycznej, w tym dyrektor, nauczyciele, wychowawcy, specjaliści szkolni. Szkoła ma współpracować z rodzicami uczniów (ofiary i sprawcy) oraz w razie potrzeby z instytucjami zewnętrznymi (np. Policją, Sądem Rodzinnym).
3. Definicja cyberprzemocy:

Cyberprzemoc – przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych (internet oraz telefony komórkowe). Podstawowe formy zjawiska to: nękanie, straszenie, poniżanie, dręczenie, prześladowanie, szantażowanie z użyciem sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do takich działań wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, portale społecznościowe, grupy dyskusyjne, wiadomości tekstowe oraz multimedialne (SMS i MMS).
4. Sposób postępowania:
 - A. Ustalenie okoliczności zdarzenia**
 - wszystkie przypadki przemocy, a więc także przemocy z wykorzystaniem mediów elektronicznych, powinny zostać właściwie zbadane, zarejestrowane i udokumentowane;
 - jeśli wiedzę o zajściu posiada nauczyciel niebędący wychowawcą, powinien przekazać informację wychowawcy klasy/grupy, który informuje o fakcie pedagoga/psychologa i dyrektora;
 - pedagog/psycholog i dyrektor wspólnie z wychowawcą powinni dokonać analizy zdarzenia i zaplanować dalsze postępowanie;
 - do zadań szkoły należy także ustalenie okoliczności zdarzenia i ewentualnych świadków.
 - B. Zabezpieczenie dowodów**
 - wszelkie dowody cyberprzemocy powinny zostać zabezpieczone i zarejestrowane;
 - należy zanotować datę i czas otrzymania materiału, treść wiadomości oraz, jeśli to możliwe, dane nadawcy (nazwę użytkownika, adres e-mail, numer telefonu komórkowego itp.) lub adres strony www, na której pojawiły się szkodliwe treści czy profil;

- takie zabezpieczenie dowodów nie tylko ułatwi dalsze postępowanie dostawcy usługi (odnalezienie sprawcy, usunięcie szkodliwych treści z serwisu), ale również stanowi materiał, z którym powinny się zapoznać wszystkie zaangażowane w sprawę osoby: dyrektor i pedagog/psycholog, rodzice, a wreszcie Policja, jeśli doszło do złamania prawa;
- na etapie zabezpieczania dowodów cyberprzemocy i identyfikacji sprawcy warto korzystać z pomocy nauczyciela informatyki.

Jak można zarejestrować dowody cyberprzemocy?

- **Telefon komórkowy:** nie kasować wiadomości, należy zapisywać wszystkie wiadomości zarówno tekstowe, jak i nagrane na pocztę głosową w pamięci telefonu;
- **Komunikatory:** niektóre serwisy pozwalają na zapisywanie rozmów; można również np. skopiować rozmowę, wkleić do dokumentu Word (lub innego edytora tekstu), zapisać i wydrukować;
- **Strony serwisów społecznościowych, WWW:** aby zachować kopię materiału, który widać na ekranie, należy wcisnąć jednocześnie klawisze Control i Print Screen, a następnie wykonać operację „Wklej” w dokumencie Word;
- **Czat:** podobnie jak w przypadku stron www, aby zachować kopię materiału, który widać na ekranie, należy wcisnąć klawisze Control i Print Screen, a następnie wykonać operację „Wklej” w dokumencie Word; można też po prostu wydrukować interesującą stronę;
- **E-mail:** aby wydrukować wiadomość, należy przesać ją do nauczyciela lub pedagoga, który zajmuje się ustaleniem okoliczności zajścia; zachowanie całości wiadomości, a nie tylko samego tekstu jest bardziej pomocne, ponieważ zawiera informacje o jej pochodzeniu.

C. Identyfikacja sprawcy

Co może pomóc w identyfikacji sprawcy?

- świadkowie – inni uczniowie odwiedzający „obraźliwe” strony mogą posiadać informacje na temat ich autora, mogą też zidentyfikować numer telefonu komórkowego sprawcy, jeśli nie jest on zastrzeżony;
- kontakt z dostawcą usługi internetowej – może on nie tylko zablokować konto agresora lub usunąć szkodliwe treści, ale także podać dane sprawcy cyberprzemocy; dane takie nie mogą być jednak udostępniane osobom prywatnym; aby je pozyskać, konieczny jest kontakt z Policją;
- kontakt z operatorem sieci komórkowej w przypadku, gdy numer telefonu sprawcy jest zastrzeżony – może on podjąć kroki w kierunku ustalenia sprawcy, jeśli otrzyma dane o dacie i godzinie rozmowy; również w tym przypadku operator może udostępnić te dane tylko Policji;
- gdy ustalenie sprawcy nie jest możliwe, należy skontaktować się z dostawcą usługi w celu usunięcia z sieci kompromitujących lub krzywdzących materiałów; do podjęcia takiego działania zobowiązuje administratora serwisu art. 14 Ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną;
- w przypadku, gdy zostało złamane prawo, a tożsamości sprawcy nie udało się

ustalić, należy bezwzględnie skontaktować się z Policją.

D. Działania wobec sprawcy cyberprzemocy

Gdy sprawca cyberprzemocy jest uczniem szkoły/wychowankiem bursy, pedagog/psycholog lub wychowawca powinien podjąć dalsze działania.

Rozmowa z uczniem – sprawcą przemocy o jego zachowaniu:

- celem rozmowy powinno być ustalenie okoliczności zajścia, wspólne zastanowienie się nad jego przyczynami i poszukanie rozwiązania sytuacji konfliktowej;
- sprawca powinien otrzymać jasny i zdecydowany komunikat o tym, że szkoła/bursa nie akceptuje żadnych form przemocy;
- należy omówić z uczniem skutki jego postępowania i poinformować o konsekwencjach regulaminowych, które zostaną wobec niego zastosowane;
- sprawca powinien zostać zobowiązany do zaprzestania swojego działania i usunięcia z sieci szkodliwych materiałów;
- ważnym elementem rozmowy jest też określenie sposobów zadośćuczynienia wobec ofiary cyberprzemocy;
- jeśli w zdarzeniu brała udział większa grupa uczniów, należy rozmawiać z każdym z nich z osobna, zaczynając od lidera grupy;
- nie należy konfrontować sprawcy i ofiary cyberprzemocy.

Powiadomienie rodziców sprawcy i omówienie z nimi zachowania dziecka:

- rodzice sprawcy powinni zostać poinformowani o przebiegu zdarzenia i zapoznani z materiałem dowodowym, a także z decyzją w sprawie dalszego postępowania i podjętych przez szkołę środków dyscyplinarnych wobec ich dziecka;
- w miarę możliwości należy starać się pozyskać rodziców do współpracy i ustalić jej zasady.

Objęcie sprawcy opieką psychologiczno-pedagogiczną:

- praca ze sprawcą powinna zmierzać w kierunku pomocy uczniowi w zrozumieniu konsekwencji swojego zachowania, w zmianie postawy i postępowania ucznia, w tym sposobu korzystania z nowych technologii;
- powinna być udzielona pomoc psychologiczna na terenie szkoły.

E. Zastosowanie środków dyscyplinarnych wobec sprawcy cyberprzemocy

Należy pamiętać, iż celem sankcji wobec sprawcy jest:

- zatrzymanie przemocy i zapewnienie poczucia bezpieczeństwa poszkodowanemu uczniowi;
- wzbudzenie refleksji na temat swojego zachowania, zrozumienie krzywdy, jaką spowodował i powstrzymanie przed podobnym zachowaniem w przyszłości;
- pokazanie społeczności szkolnej, że cyberprzemoc nie będzie tolerowana i że szkoła jest w stanie efektywnie zareagować w tego rodzaju sytuacji.

Podjmując decyzję o rodzaju kary, należy wziąć pod uwagę:

- rozmiar i rangę szkody – czy materiał został upubliczniony w sposób pozwalający na dotarcie do niego wielu osobom (określa to rozmiar upokorzenia, jakiego doznaje ofiara), czy trudno jest wycofać materiał z sieci itp.;
- czas trwania prześladowania – czy było to długotrwałe działanie, czy pojedynczy incydent;
- świadomość popełnianego czynu – czy działanie było zaplanowane, a sprawca był świadomy, że wyrządza krzywdę koledze (niektóre akty cyberprzemocy popełniane są nieświadomie lub z niewielką świadomością konsekwencji);
- motywację sprawcy – należy sprawdzić, czy działanie sprawcy nie jest działaniem odwetowym w odpowiedzi na uprzednio doświadczone prześladowanie;
- rodzaj rozpowszechnianego materiału.

F. Działania wobec ofiary cyberprzemocy

Wsparcie psychiczne:

- podobnie jak w przypadku innych form przemocy, ofiara cyberprzemocy potrzebuje pomocy i emocjonalnego wsparcia ze strony dorosłych; musi także wiedzieć, że szkoła/bursa podejmie odpowiednie kroki w celu rozwiązania problemu.

Podczas rozmowy z uczniem – ofiarą cyberprzemocy należy:

- zapewnić go, że dobrze zrobił, mówiąc o tym, co się stało;
- poinformować go, że nikt nie ma prawa tak się zachowywać wobec niego;
- zapewnić mu, że szkoła/bursa nie toleruje żadnej formy przemocy, ale postara się mu pomóc, uruchamiając odpowiednie procedury interwencyjne;
- być uważnym na pozawerbalne przejawy uczuć dziecka – zażenowanie, skrępowanie, wstyd, lęk, przerażenie, smutek, poczucie winy.

Monitoring:

- po zakończeniu interwencji warto monitorować sytuację ucznia sprawdzając, czy nie są wobec niego podejmowane dalsze działania przemocowe bądź odwetowe ze strony sprawcy;
- rodzice dziecka będącego ofiarą cyberprzemocy powinni być poinformowani o problemie i otrzymać wsparcie i pomoc ze strony szkoły; w rozmowie z nimi pedagog/psycholog lub wychowawca powinni przedstawić kroki, jakie zostały podjęte w celu wyjaśnienia zajścia oraz zapewnienia bezpieczeństwa poszkodowanemu uczniowi, a także, jeśli to wskazane i możliwe zaproponować rodzicom i dziecku pomoc specjalisty.

G. Ochrona świadków zgłaszających zdarzenia

Jak zachować się wobec świadka zgłaszającego cyberprzemoc?

- należy zapewnić o jego prawidłowym zachowaniu, zgłaszając fakt przemocy;
- należy zakomunikować, że wymagało to od niego wiele odwagi;
- zapewnić go o swojej dyskrecji;
- nie należy ujawniać jego danych, jeśli nie jest to konieczne (np. gdy sprawa została zgłoszona na policję);
- pod żadnym pozorem nie konfrontować go ze sprawcą;
- zadbać o jego bezpieczeństwo, nie upubliczniając jego udziału w sprawie.

H. Sporządzenie dokumentacji z zajęcia

- pedagog/psycholog lub wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki służbowej;
- jeśli rozmowa przebiegała w obecności świadka, powinien on podpisać notatkę po jej sporządzeniu;
- jeśli zostały zabezpieczone dowody cyberprzemocy, należy je również włączyć do dokumentacji pedagogicznej (wydruki, opis itp.).

I. Współpraca szkoły z Policją i Sądem Rodzinnym

Większość przypadków cyberprzemocy nie wymaga powiadamiania Sądu Rodzinnego czy Policji i powinna być rozwiązywana przy użyciu dostępnych szkole/bursie środków wychowawczych. Istnieją jednak sytuacje, gdy konieczne staje się zgłoszenie sprawy do Sądu Rodzinnego:

- poważne przypadki cyberprzemocy przebiegające z naruszeniem prawa (np. groźby karalne, propozycje seksualne, publikowanie nielegalnych treści itp.);
- jeśli rodzice sprawcy cyberprzemocy odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a uczeń nie zaniechał dotychczasowego postępowania, dyrektor powinien pisemnie powiadomić o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny, szczególnie jeśli do szkoły/bursy napływają informacje o innych przejawach demoralizacji ucznia;
- gdy szkoła/bursa wykorzysta wszystkie dostępne jej środki wychowawcze (rozmowa z rodzicami, konsekwencje regulaminowe wobec ucznia, spotkania z pedagogiem/psychologiem itp.), a ich zastosowanie nie przynosi pożądanych rezultatów, dyrektor powinien zwrócić się do sądu rodzinnego z wnioskiem o podjęcie odpowiednich środków.

W ramach ogólnej współpracy szkoły z Policją mogą być organizowane spotkania pedagoga szkolnego, nauczycieli ze specjalistami dotyczące zagrożeń cyberprzemocą w środowisku lokalnym, spotkania młodzieży szkolnej z udziałem policjantów m.in. na temat odpowiedzialności nieletnich za popełniane czyny karalne, na temat zasad bezpieczeństwa oraz sposobów unikania zagrożeń związanych z cyberprzemocą.

W programie wychowawczo-profilaktycznym szkoły powinny być zawarte treści związane z zapobieganiem zjawisku cyberprzemocy, m.in. poprzez dostarczanie uczniom wiedzy i umiejętności na temat technologii komunikacyjnych.

Literatura i podstawy prawne:

1. Kodeks Karny i Kodeks Cywilny
2. Jak reagować na cyberprzemoc – poradnik dla szkół. Wydanie II rozszerzone. Biblioteka programu „Dziecko w sieci”.
<https://bezpiecznaszkola.men.gov.pl/wp-content/uploads/2015/09/cyberprzemoc.pdf>

**PROCEDURY POSTĘPOWANIA W SZKOŁACH ARTYSTYCZNYCH/BURSACH SZKOLNICTWA
ARTYSTYCZNEGO W SYTUACJI PODEJRZENIA UCZNIĄ O ZNAJDOWANIE SIĘ POD WPŁYWEM
ALKOHOLU LUB SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNEJ ORAZ O POSIADANIE SUBSTANCJI
PRZYPOMINAJĄCYCH NARKOTYKI LUB DOPALACZE**

1. Cel uruchomienia procedury:

Zapewnienie zdrowia i bezpieczeństwa uczniom przebywającym w szkole/bursie, w sytuacji zagrożeń wewnętrznych związanych z posiadaniem, rozproszaniem substancji psychoaktywnych oraz odurzeniem alkoholem, narkotykami i dopalaczami.

2. Osoby odpowiedzialne:

W sytuacji podejrzenia ucznia przebywającego w szkole, pod wpływem środków psychoaktywnych lub alkoholu każdy nauczyciel przedmiotów ogólnokształcących i artystycznych/wychowawca klasy/grupy, specjalista szkolny i pracownik niepedagogiczny, ma obowiązek niezwłocznego reagowania.

3. Sposoby postępowania:

W przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły/bursy znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu lub substancji psychoaktywnej powinien podjąć następujące kroki:

- powiadomić o swoich przypuszczeniach wychowawcę klasy/grupy, dyrektora szkoły/bursy;
- odizolować ucznia od reszty klasy, ale ze względów bezpieczeństwa nie pozostawiać ucznia samego – należy jednocześnie stworzyć warunki, w których nie będzie zagrożone życie ani zdrowie ucznia;
- dyrektor/wychowawca wzywa lekarza pogotowia ratunkowego w celu stwierdzenia stanu trzeźwości lub odurzenia oraz ewentualnego udzielenia pomocy medycznej;
- zawiadomienie o całej sytuacji rodziców/opiekunów prawnych ucznia;
- lekarz pogotowia, po ustaleniu stanu zdrowia ucznia, decyduje o dalszych działaniach po porozumieniu się z rodzicami, a w razie ich nieobecności z dyrektorem szkoły/bursy; jeśli rodzice nie zdążą dojechać do szkoły/bursy, a lekarz pogotowia stwierdzi konieczność zabrania ucznia do szpitala, w karetce pogotowia uczniowi towarzyszy przedstawiciel szkoły/bursy;
- jeśli rodzice ucznia będącego pod wpływem alkoholu lub środków psychoaktywnych, odmawiają przyjęcia do szkoły/bursy, a uczeń jest agresywny, bądź swoim zachowaniem daje powód do zgorznięcia albo zagraża życiu lub zdrowiu innych osób, dyrektor zawiadamia najbliższą jednostkę Policji;
- jeśli powtarzają się przypadki, w których uczeń znajduje się pod wpływem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych na terenie szkoły, to dyrektor ma obowiązek powiadomienia o tym Policję (np. specjalistę ds. nieletnich) lub sąd rodzinny.

W przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą

narkotyk lub dopalacz powinien podjąć następujące kroki:

1. Nauczyciel w obecności innej osoby (wychowawca, pedagog, psycholog, dyrektor, itp.) ma prawo żądać, aby uczeń przekazał tę substancję, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni (we własnej odzieży), ewentualnie innych przedmiotów budzących podejrzenie, co do ich związku z poszukiwaną substancją.
2. O swoich spostrzeżeniach powiadamia dyrekcję szkoły/bursy.
3. Nauczyciel nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży, ani plecaka ucznia – jest to czynność wyłącznie zastrzeżona dla Policji.
4. Powiadamia o zaistniałym zdarzeniu rodziców/opiekunów ucznia i wzywa ich do osobistego stawiennictwa.
5. W przypadku, gdy uczeń na prośbę nauczyciela nie chce przekazać substancji ani pokazać zawartości teczki – szkoła wzywa Policję, która po przyjeździe przeszukuje odzież i przedmioty należące do ucznia oraz zabezpiecza znaną substancję i zabiera ją do ekspertyzy.
6. Jeżeli uczeń wyda substancję dobrowolnie, nauczyciel po odpowiednim jej zabezpieczeniu, zobowiązany jest bezzwłocznie przekazać ją do jednostki Policji. Wcześniej próbuje ustalić, w jaki sposób i od kogo uczeń nabył substancję. Całe zdarzenie nauczyciel dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę.

4. Proponowane obowiązki pracowników szkoły/bursy:

- zapoznanie się ze skutecznymi działaniami profilaktycznymi;
- umiejętność rozpoznawania rodzajów i wyglądu środków odurzających i dopalaczy;
- znajomość rozpoznawania symptomów wskazujących na odurzenie środkami psychoaktywnymi i nadużycia alkoholu;
- regularne prowadzenie zajęć profilaktycznych dotyczących zagrożenia zdrowia substancjami psychoaktywnymi i alkoholem;
- systematyczne prowadzenie zajęć na temat stosowania obowiązującego prawa, dotyczących zdrowia i bezpieczeństwa uczniów.

Literatura przedmiotu:

- Profilaktyka uzależnień. Wydział Wychowania i Profilaktyki. Ośrodek Rozwoju Edukacji ORE, Warszawa 2015 r.
- Bezpieczna szkoła +. Procedury reagowania w przypadku wystąpienia wewnętrznych i zewnętrznych zagrożeń fizycznych w szkole. MEN, Warszawa 2017 r.
- Procedury postępowania na wypadek obecności substancji psychoaktywnych w szkole i ucznia będącego pod wpływem narkotyków i dopalaczy w Państwowej Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej II stopnia w Krakowie, Kraków 2017.

**PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA W SZKOLE
ARTYSTYCZNEJ/BURSIE SZKOLNICTWA ARTYSTYCZNEGO KRADZIEŻY I WYMUSZENIA**

1. Cel uruchomienia procedury:

Ustalenie sposobu postępowania w przypadku pojawienia się kradzieży lub wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych na terenie szkoły/bursy.

2. Osoby odpowiedzialne:

Wszyscy nauczyciele (przedmiotów ogólnokształcących i artystycznych), wychowawcy klas/grup, specjaliści szkolni, pracownicy niepedagogiczni szkoły/bursy.

3. Sposób postępowania w przypadku kradzieży:

- kiedy nauczyciel/wychowawca podejrzewa ucznia/wychowanka o kradzież, zatrzymuje go w sali i prosi o przyście innego nauczyciela/ wychowawcę lub psychologa/pedagoga szkolnego;
- nauczyciel/wychowawca prosi o pokazanie zawartości plecaka/torby/szafki/kieszeni ucznia w obecności drugiego nauczyciela lub specjalisty szkolnego;
- jeżeli znajdują się skradzione rzeczy, trafiają one z powrotem do właściciela, a sprawca kradzieży ponosi karę ustanowioną przez zespół wychowawczy;
- jeżeli skradzione rzeczy są zniszczone lub nie można ich zwrócić, sprawca musi je odkupić;
- jeżeli uczeń/wychowanek odmówi pokazania swoich rzeczy, nauczyciel/wychowawca zawiadamia dyrektora, który może wezwać do szkoły/bursy policję;
- należy napisać notatkę służbową z opisem danej sytuacji i wpisać zajście do dziennika;
- w sytuacji dokonanej kradzieży wzywa na rozmowę rodziców lub opiekunów prawnych;
- wspólnie z rodzicami planowane są dalsze kroki mające na celu uniknięcie powtórzenia się sytuacji.

3. Sposób postępowania w przypadku wymuszenia:

- w sytuacji zauważeniu lub zawiadomienia o wymuszaniu, nauczyciel informuje o tym wychowawcę ucznia podejrzanego o czyn;
- wychowawca ustala przebieg danej sytuacji, określa sprawcę i osoby pokrzywdzone; sporządza notatkę służbową;
- wychowawca kontaktuje się z pedagogiem/psychologiem szkolnym oraz dyrektorem;
- w przypadku potwierdzenia, kto jest sprawcą, wychowawca wzywa jego rodziców do szkoły na rozmowę wyjaśniającą; zaznacza, jakie są konsekwencje prawne i społecznego określonego czynu;
- sprawca ponosi konsekwencje ustalone przez zespół wychowawczy;
- gdyby okazało się, że wymuszanie spowodowane było trudną sytuacją materialną w domu, należy zwrócić się do Ośrodka Pomocy Społecznej, by objąć rodzinę systemową pomocą;

- jeśli sytuacja wymuszania, zastraszania lub grożenia będzie się powtarzać – szkoła ma obowiązek poinformować Sąd Rodzinny i/lub Policję;
- należy zaproponować objęcie pomocą psychologiczną ucznia będącego ofiarą sytuacji wymuszenia.

4. Proponowane obowiązki pracowników pedagogicznych i niepedagogicznych szkoły/bursy:

- zapoznanie się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury;
- wzięcie udziału w szkoleniach z zakresu stosowania procedury;
- znajomość własnych zadań w przypadku uruchomienia procedury;
- stosowanie się do poleceń osób zarządzających przebiegiem procedury.

Literatura:

- Bezpieczna szkoła +. Procedury reagowania w przypadku wystąpienia wewnętrznych i zewnętrznych zagrożeń fizycznych w szkole. MEN, Warszawa 2017 r.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU AGRESJI I PRZEMOCY W SZKOLE ARTYSTYCZNEJ/BURSIE SZKOLNICTWA ARTYSTYCZNEGO

1. Zakres procedury

Szkolne postępowanie wdrażane jest w sytuacji występowania aktów agresji i przemocy na terenie szkoły/bursy artystycznej. Sytuacje, w których należy podjąć postępowanie, dotyczą:

- naruszenia nietykalności fizycznej innych osób,
- bójki,
- wymuszania, zastraszania, podżegania, groźby użycia przemocy,
- naruszenia godności osobistej innych osób (wulgaryzmy, wyzywanie, przemoc psychiczna),
- stworzenia zagrożenia dla życia i zdrowia własnego i innych,
- posiadania i używania niebezpiecznych przedmiotów (np. noża),
- niszczenie szkolnego mienia lub cudzej własności.

2. Cel uruchomienia procedury

Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole/bursie na wypadek wystąpienia na ich terenie zachowań agresywnych, tj. agresji fizycznej i agresji słownej ucznia wobec ucznia lub wobec nauczyciela (stwarzającego zagrożenie dla bezpieczeństwa/zdrowia własnego i innych).

3. Osoby odpowiedzialne

Procedura postępowania jest uruchamiana przez osobę, która zauważyła przedmiotowe zachowanie lub której je zgłoszono. O stopniu zaawansowania procedury i podejmowanych krokach decyduje dyrektor szkoły/bursy, a w przypadku jego nieobecności wicedyrektor lub pedagog szkolny.

Czynnościami podejmowanymi w trakcie realizacji procedury kieruje dyrektor szkoły/bursy, wicedyrektor lub osoba przez niego wyznaczona. Każdy nauczyciel ma obowiązek reagować, w tym szczególnie nauczyciele przedmiotów artystycznych.

4. Sposób postępowania

1. Nauczyciel podejmuje próby wyhamowania zachowania agresywnego. Jeśli jest świadkiem bardzo agresywnego zachowania ucznia (bójka, pobicie), zobowiązany jest do natychmiastowego odizolowania sprawcy od ofiary i przerwania aktu przemocy.

Zapewnia bezpieczeństwo i ewentualną konieczną pomoc medyczną wszystkim uczestnikom zajęcia. Jeśli to możliwe zostaje przeprowadzona rozmowa mająca na celu ustalenie przyczyn i okoliczności zdarzenia.

2. Jeśli próby zainterweniowania w danej agresywnej sytuacji nie przynoszą efektów, nauczyciel informuje sekretariat szkoły (dzwoni lub wysyła przewodniczącego klasy lub dyżurnego ucznia), zawiadamia pedagoga/psychologa/dyrektora o zaistniałej sytuacji.
3. Uczeń zostaje zabrany z miejsca zdarzenia przez nauczyciela, pedagoga, psychologa i zaprowadzony do gabinetu pedagoga szkolnego lub dyrektora szkoły/bursy (w sytuacji koniecznej nauczyciel ma możliwość przytrzymania ucznia). Sporządza też notatkę dotyczącą zaistniałej sytuacji.
4. O zaistniałej sytuacji nauczyciel informuje wychowawcę klasy, który wraz z psychologiem/pedagogiem szkolnym przeprowadza rozmowę dyscyplinującą z uczniem, uświadamiając mu nieodpowiednie zachowanie, a następnie zawiera z nim umowę dotyczącą poprawy zachowania oraz dalszych konsekwencji w przypadku braku poprawy.
5. O zaistniałej sytuacji zostają telefonicznie powiadomieni rodzice.
6. W sytuacji bardzo agresywnego zachowania ucznia (napaś fizyczna, niemożność uspokojenia), zawiadamia się nie tylko rodziców ucznia, ale także Policję lub Pogotowie Ratunkowe.
7. Przeprowadzenie poważnej rozmowy z rodzicami ucznia przez wychowawcę/psychologa/pedagoga w celu dobrania odpowiednich form pomocy dla dziecka. Wychowawca, we współpracy z pedagogiem, pomaga rodzicom w doborze metod wychowawczych. Dobrze, by rodzic/opiekun prawny podpisał zgodę na przytrzymywanie dziecka w sytuacjach, kiedy jego zachowanie zagraża bezpieczeństwu i/lub zdrowiu jego i innych uczniów (brak takiej zgody jest podstawą do wezwania Policji/Pogotowia Ratunkowego w przypadku pojawienia się zachowań agresywnych).
8. W przypadku wystąpienia powtarzających się ataków agresji ze strony ucznia, wychowawca, pedagog, psycholog podejmują współpracę z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną i Policją oraz w porozumieniu z dyrektorem szkoły/bursy kierują wnioskiem do MOPR-u o wgląd w sytuację rodzinną ucznia, a jeśli to nie wystarczy do Sądu Rejonowego (Wydział Rodzinny i Nieletnich) o zastosowanie środka wychowawczego zapobiegającego demoralizacji ucznia.
9. Ze wszystkich spotkań osoba prowadząca sprawę sporządza notatkę na temat przekazanych informacji i ustaleń (w tym wyciągniętych w stosunku do ucznia konsekwencji). Wychowawca klasy/grupy dokonuje stosownego zapisu w dzienniku, a psycholog i pedagog w swojej dokumentacji.
10. Rodzice (opiekunowie prawni) podpisem potwierdzają przyjęcie do wiadomości w/w informacji i ustaleń.
11. We wszystkich działaniach wychowawczych stosowane są kary i nagrody zgodnie ze Statutem.

5. Postępowanie wobec ucznia, który jest ofiarą:

- udzielenie pierwszej pomocy bądź zapewnienie jej udzielenia poprzez wezwanie lekarza/karetki;
- niezwłoczne powiadomienie dyrektora szkoły/bursy;

- powiadomienie rodziców ucznia (wychowawca, psycholog, pedagog, dyrektor);
- wezwanie Policji w przypadku, kiedy istnieje konieczność ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia;
- w razie potrzeby proponowane jest spotkanie z psychologiem, które ułatwia uczniowi powrót do normalnego funkcjonowania w szkole po zdarzeniu.

6. Proponowane obowiązki pracowników:

- zapoznanie się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury;
- branie udziału w szkoleniach z zakresu stosowania procedury;
- posiadanie listy numerów telefonu osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury;
- znajomość zadań własnych w przypadku uruchomienia procedury;
- szkolenie uczniów w zakresie działań prowadzonych w ramach procedury;
- stosowanie się do poleceń osoby zarządzającej sytuacją trudną lub kryzysową.

**PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU PODEJRZENIA, ŻE UCZEŃ SZKOŁY
ARTYSTYCZNEJ/BURSY SZKOLNICTWA ARTYSTYCZNEGO JEST OFIARĄ PRZEMOCY W RODZINIE
LUB PRZESTĘPSTWA**

1. Cel uruchomienia procedury

Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego ucznia dotkniętego problemem przemocy w rodzinie lub/oraz będącego ofiarą przestępstwa.

2. Osoby odpowiedzialne za przebieg procedury

Wszyscy pracownicy pedagogiczni i niepedagogiczni szkoły/bursy, którzy mają podejrzenie, że uczeń doświadcza przemocy i/lub jest ofiarą przestępstwa, w tym: nauczyciele przedmiotów artystycznych, nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących, kierownicy sekcji/specjalizacji artystycznych, wychowawcy klas/grup, pedagodzy/psycholodzy szkolni, pracownicy administracji i obsługi.

3. Sposób postępowania

W sytuacji podejrzenia lub ujawnienia, że uczeń doświadcza przemocy fizycznej, psychicznej, seksualnej i zaniedbania, każdy pracownik pedagogiczny lub niepedagogiczny szkoły/bursy artystycznej:

- 1) przekazuje niezwłocznie informację na ten temat wychowawcy klasy/grupy, pedagogowi/psychologowi szkolnemu, dyrektorowi szkoły;
- 2) wychowawca/pedagog/psycholog przeprowadza rozmowę z dzieckiem, mającą na celu wstępne zweryfikowanie informacji o doznawanej przemocy (pochodzące od dziecka, świadka, z obserwacji) i rozpoznanie sytuacji ucznia, z uwzględnieniem zasad:
 - rozmowa powinna mieć uzasadniony powód (zainicjowana przez ucznia lub dorosłego podejrzewającego, że uczeń doświadcza przemocy),
 - zapewnienie odpowiedniego miejsca, czasu i warunków do rozmowy oraz sporządzenie dokumentacji rozmowy (notatka służbowa),
 - przedstawienie celu rozmowy, zapewnienie o bezpieczeństwie rozmowy i konieczności jej przeprowadzenia, mówienie o przemocy wprost, notowanie określeń stosowanych przez ucznia, okazywanie akceptacji i empatii,
 - ustalenie stanu emocjonalnego ucznia, zakresu przemocy, osób chroniących dziecko, stopnia zagrożenia;
- 3) wychowawca/psycholog/pedagog ocenia sytuację ucznia korzystając ze specjalnego narzędzia „Postępowanie w związku z wystąpieniem przemocy

wobec dziecka dla pracowników oświaty” dostępnego pod adresem:

<https://www.niebieskalinia.pl/algorytmy/dla-oswiaty> obejmującego KWESTIONARIUSZ do oceny sygnałów ostrzegawczych mogących wskazywać, że dziecko jest ofiarą przemocy, oraz ALGORYTM zawierający wskazówki do postępowania w związku z podejrzeniem;

- 4) pedagog/psycholog sporządza opis sytuacji szkolnej i rodzinnej ucznia;
- 5) pedagog/psycholog przygotowuje do przekazania rodzicom/opiekunom listę placówek pomocy dziecku i zobowiązanie rodziców do konsultacji ze specjalistą (psycholog, lekarz i in.);
- 6) dyrektor szkoły powołuje zespół szkolny (wychowawca, psycholog/pedagog, nauczyciel przedmiotu artystycznego, dyrektor szkoły), który opracowuje plan pomocy dziecku i wsparcia rodziny oraz decyduje wspólnie o podjęciu działań interwencyjnych, którymi są:
 - rozmowa z rodzicem lub opiekunem niekrzywdzącym (ustalenie wspólnie zakresu działań pomocowych i wsparciowych, poinformowanie o konsekwencjach prawnych stosowania przemocy wobec dziecka i obowiązku zgłaszania przez szkołę do sądu rodzinnego lub prokuratury przypadków przemocy),
 - uruchomienie procedury Niebieskiej Karty;
- 7) zespół szkolny monitoruje realizację planu pomocy dziecku i wsparcia rodziny;
- 8) w sytuacji, gdy przemoc nie została zahamowana, dyrektor szkoły zawiadamia sąd rodzinny i/lub prokuraturę o sytuacji dziecka, wzywa lekarza lub powiadamia policję o stanie zdrowia dziecka; dalszy tok postępowania należy do kompetencji powiadomionych instytucji.

4. Proponowane obowiązki

- Nauczyciel przedmiotów artystycznych i ogólnokształcących: powiadamia kierownika sekcji/specjalizacji artystycznej, wychowawcę, psychologa i/lub pedagoga szkolnego oraz dyrektora szkoły/bursy.
- Wychowawca klasy/grupy: może podjąć rozmowę z dzieckiem, ocenia sytuację dziecka, uczestniczy w opracowaniu planu pomocy rodzinie, wspólnie z zespołem podejmuje decyzję o działaniach interwencyjnych, monitoruje realizację planu pomocy.
- Psycholog/pedagog: powiadamia pozostałych członków szkolnego zespołu, przeprowadza rozmowę z dzieckiem, ocenia sytuację dziecka, sporządza notatkę do dokumentacji szkolnej, przygotowuje listę placówek pomocy dziecku i rodzinie oraz zobowiązanie rodziców do konsultacji specjalistycznej, uczestniczy w opracowaniu planu pomocy rodzinie, wspólnie z zespołem podejmuje decyzję o działaniach interwencyjnych, wypełnia formularz Niebieskiej Karty i przekazuje ją do Zespołu Interdyscyplinarnego, monitoruje realizację zobowiązań przez rodzinę, udziela wsparcia psychologicznego dziecku;
- Dyrektor szkoły: wspólnie z zespołem szkolnym podejmuje decyzję o działaniach interwencyjnych, zawiadamia sąd rodzinny, prokuraturę, policję, pogotowie.

5. Przydatne dokumenty

- Niebieska Karta – część A i B przekazywana lokalnemu zespołowi interdyscyplinarnemu.
- Prośba do sądu rodzinnego o wgląd w sytuację rodzinną ucznia.
- Zawiadomienie do prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.
- Szkolny plan działań pomocowych i wspierających.
- Zobowiązanie rodzica do podjęcia konsultacji specjalistycznej.

Literatura przedmiotu

- Fenik-Gaberle K., Kałucka R., *Przemoc w rodzinie – działania pracowników oświaty*. Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa, 2016.
- Fenik-Gaberle K., Kałucka R., *Kontakt z dzieckiem w sytuacji podejrzenia przemocy w rodzinie*. Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa, 2017.
 - Postępowanie w związku z wystąpieniem przemocy wobec dziecka - Przewodnik dla pracowników oświaty <https://www.niebieskalinia.pl/algorytmy/dla-oswiaty>
 - Rekomendowana procedura podejmowania interwencji w sprawie dziecka krzywdzonego w okresie pandemii <https://www.ore.edu.pl/2020/05/interwencja-na-rzecz-dziecka-krzywdzonego-w-okresie-epidemii-informacja-dla-pracownikow-oswiaty/>

PROCEDURA POSTĘPOWANIA SZKOŁY ARTYSTYCZNEJ/BURSY SZKOLNICTWA ARTYSTYCZNEGO W PRZYPADKU NIEPRAWIDŁOWYCH ZACHOWAŃ PSYCHOSEKSUALNYCH

1. Cel uruchomienia procedury

Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów w przypadku zagrożenia wewnętrznego, związanego z występowaniem nieprawidłowych zachowań psychoseksualnych (prostyucja, rozpowszechnianie pornografii, pedofilia i uwodzenie).

2. Osoby odpowiedzialne

Każdy pracownik szkoły/bursy artystycznej ma obowiązek zareagowania uzyskawszy informację o występowaniu nieprawidłowych zachowań psychoseksualnych w szkole. W tym przypadku każdy pracownik pedagogiczny i niepedagogiczny szkoły/bursy powinien niezwłocznie poinformować o tym dyrektora.

3. Sposób postępowania

- bezzwłoczne poinformowanie dyrektora szkoły oraz pedagoga/psychologa szkolnego;
- dodatkowo w przypadku:
 - pedofilii – poinformowanie Policji;
 - rozpowszechniania pornografii – poinformowanie administratora sieci;
- rozmowa psychologa/pedagoga szkolnego z uczniem w celu szczegółowego poznania i oceny sytuacji;
- sporządzenie notatki służbowej ze zdarzenia;
- podjęcie przez wychowawców oraz pedagoga/psychologa szkolnego działań profilaktycznych skierowanych do uczniów w celu omówienia potencjalnego zagrożenia, wskazania możliwych rozwiązań, konsekwencji, sposobów szukania pomocy;
- wezwanie do szkoły rodziców/opiekunów prawnych ucznia przez dyrektora celem omówienia sytuacji;
- zobowiązanie ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, a rodziców/opiekunów prawnych do szczególnego nadzoru nad zachowaniem dziecka;
- jeśli rodzice odmawiają współpracy lub ich działanie nie przynosi oczekiwanej poprawy, a szkoła/bursa wykorzystała wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczo- profilaktycznych, dyrektor szkoły/bursy powiadamia Sąd Rodzinny.

4. Proponowane obowiązki pracowników pedagogicznych i niepedagogicznych szkoły/bursy artystycznej

- zapoznanie się z działaniami wychowawczo-profilaktycznymi;
- prowadzenie zajęć dotyczących bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni, asertywnych zachowań wobec dorosłych, granic osobistych;
- zapoznanie się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury;
- branie udziału w szkoleniach z zakresu stosowania procedury;
 - znajomość własnych zadań w przypadku uruchomienia procedury;
 - szkolenie uczniów w zakresie działań prowadzonych w ramach procedury;
 - stosowanie się do poleceń osoby zarządzającej sytuacją trudną lub kryzysową.